

Stokholm

TEKST NAPISAO:
DUŠAN MILOJEVIĆ

ZELENA PRESTONICA BUDUĆNOSTI

Skandinavske zemlje, a pre svega njihove prestonice, poslednje dve do tri decenije predstavljaju jednu potencijalnu, optimističnu viziju budućnosti. Možda pre svih Stokholm, kao najnaseljenija urbana sredina u ovom delu Evrope, nudi neke od prizora koje bismo želeli da vidimo i u ostatku sveta. Životni standard, pažnja koja se poklanja razvoju ekoloških izvora energije, briga o istorijskom nasleđu, stepen poštovanja ljudskih prava, razvijenost dizajna, umetnosti, muzičke i filmske scene, samo su neki od aspekata svakodnevice ovog grada

Prestonica na ostrvima
Foto: Dreamstime

Venecija severa

Tokom vremena, lepota i slava pojedinih gradova učinile su da njihova imena postanu glavna odrednica prilikom opisivanja nekih novih, još uvek nepoznatih ili dalekih prestonica sveta. Putopisci su često birali dva evropska grada kao parametre prilikom deskripcije i poređenja - Pariz i Veneciju. Tako je Buenos Ajres često nazivan Parizom Latinske Amerike, dok je Bukurešt poznat kao Mali Pariz ili Pariz Istoka. Međutim, ovaj drugi nadimak Bukurešt danas deli sa još bar osam svetskih gradova, među kojima su i Budimpešta, Hanoj, Bejrut, Šangaj

i Kazablanka. Slučaj Venecije još je komplikovaniji. Venecijom Istoka su između ostalih nazivani Basra, Osaka i Bangkok, dok je čast da nosi ime Venecije Severa pripalo Amsterdamu, Vroclavu, Birmingemu, Sankt Peterburgu, Kopenhagenu, kao i Stokholmu. Ovi nadimci su, bez sumnje, birani u skladu sa šarmom, arhitekturom i organizacijom grada. Sličnost gradova koji su poređeni sa Venecijom jeste upravo u činjenici da su svi izgrađeni na kompleksu ostrva, okruženi vodom, i kao deo današnje turističke ponude imaju krstarenje svojim kanalima. Međutim, ono što **Stokholm** izdvaja od drugih jeste činjenica da je ovo prvi evropski

grad koji je proglašen Zelenom prestonicom i koji je svoje resurse iskoristio za promovisanje ne samo svoje lepote, već i života u skladu sa prirodnom sredinom. Moderna arhitektura u skladu sa ekološkim standardima, alternativni izvori energije, briga o vodi, reciklaža, samo su neka od polja na kojima trenutno radi ovaj grad, osnovan u 13. veku. Stokholm je nastao oko 1250. godine na mestu gde se slatke vode jezera **Melaren** (Mälaren) spajaju sa Baltičkim morem, formirajući kompleks ostrva. Tako se danas istorijski centar grada, **Gamla Stan**, nalazi na jednom od 14 naseljenih ostrva stokholmskog arhipelaga, na kome živi nešto više od milion i

Stortorget - Veliki trg
Foto: Dreamstime

Miris Mediterana
Foto: Dušan Milojević

dvesta hiljada stanovnika. U okolini se nalazi oko 24.000 ostrvaca i hridi, a ukupna gradska površina podeljena je na tri gotovo jednaka dela. Oko 30% njegove površine čine plovni kanali oko ostrva, drugih 30% čine parkovi, a tek 40% ili malo više od jedne trećine površine Stokholma čini stambeno-poslovni prostor.

Istorijski centar i druge znamenitosti

Najstariji deo grada, Gamla Stan, do 1980. godine nosio je naziv "gradić između mostova", zbog niza kamenih prelaza koji predstavljaju vezu sa susednim ostrvima. Stupanje na Gamla Stan, koji je lociran na centralnom ostrvu, predstavlja pravu vremeplovnu avanturu. Zbijene ulice i tesni prolazi između zgrada izgrađenih u severnonemačkom stilu i prekrivenih viševekovnom patinom, prijatni restorani, mali kafei na svakom koraku i kompleks kraljevskih palata oko kojih možete videti stražare u tradicionalnim uniformama izmešane sa bezbrojnim turistima, odišu šarmom mediteranskih gradova. Tome svakako doprinose mirisi morskih plodova

koji se šire iznad glava prolaznika iz okolnih restorana, ali i prijatni miris morske vode koji gradu daje neodoljivu svežinu. U centru ostrva nalazi se **Veliki trg** (Stortorget), koji iako je malih dimenzija, ipak privlači veliku pažnju. Za to je velikim delom zaslužna činjenica da se na njemu nalazi **Švedska akademija**, kao i ništa manje značajni **Nobelov muzej** i **Nobelova biblioteka**. Sve tri institucije smeštene su u zgradi stokholmske berze na Velikom trgu i, zajedno sa starim bunarom koji se nalazi ispred zgrada, pravi su magnet za turiste tokom letnje sezone. Osim spomenutih znamenitosti, sam trg pruža odličan presek razvoja arhitekture u Stokholmu tokom perioda od 16. do 19. veka. U podnožju ovih živopisnih građevina naći ćete nekoliko zanimljivih kafea sa odličnom kafom, prodavnice suvenira, kao i svedočenje o postojanju jedne od najstarijih apoteka u gradu, koja je početkom dvadesetog veka preseljena na drugu adresu u blizini. Osim Gamla Stana u

centru grada, na susednim ostrvima prilikom obilaska ne treba propustiti jednu od najstarijih građevina u gradu - crkvu **Ridarholm** (Riddarholmskyrkan). Izgrađena krajem 13. veka na istoimenom ostrvcu, ova crkva ujedno predstavlja i grobnicu švedskih kraljeva i jedan od simbola grada. Njen toranj može se videti sa okolnih ostrva, a često služi i za panoramsko prikazivanje Stokholma na razglednicama i reportažama.

Pogledi na grad

Svaki grad koji pretenduje na epitet lepog ima vidikovce sa najboljim pogledom na grad. Graditelji Stokholma kao da su to imali u vidu, kada su tokom njegove vekovima duge izgradnje omogućili čitav niz nezaboravnih panorama. Ljubitelji fotografije će uživati u mogućnostima koje Stokholm pruža i ubrzo ga svrstati u svoje omiljene destinacije. Dodatni razlog za to svakako je i činjenica da su svi ovi neverovatni

Travel Tips STOKHOLM

▶ VODIČI Lonely Planet je uvek najbolji izbor kada su u pitanju štampane i online publikacije u vezi sa turističkim destinacijama, sa najboljim pregledom zanimljivih mesta koja treba posetiti.	▶ POPUSTI Kao i u svim evropskim zemljama, u Švedskoj važe različite kartice sa popustima, te ukoliko ste student/kinja ili radite u prosveti, ne zaboravite svoju Euro26 ili druge kartice kojima biste dokazali studentski status ili status zaposlenog u obrazovanju. Takođe, pre nego što se uputite u obilazak muzeja, vredno proveriti njihove sajtove i otkriti kojim danima postoje specijalne ponude, kao što su popusti na ulaznice ili besplatan ulaz.	▶ BEZBEDNOST Švedska je jedna od najbezbednijih zemalja na svetu, tako da se ne morate brinuti o svojoj bezbednosti tokom boravka u Stokholmu. Ljudi su vrlo prijatni i spremni da pomognu u slučaju da vam treba pomoć, a u samom gradu ne postoje opasne četvrti u koje ne treba zalaziti.	▶ ZABRANE Švedska je zemlja sa najvišim stepenom ljudskih sloboda. Možete se obući kako želite, a ukoliko ste nudista možete potražiti skrivene gradske plaže na kojima ćete sresti druge nudiste. Pušenje je zabranjeno na javnim mestima, u prevozu, pa čak i na autobuskim i stanicama metroa. U restoranima možete naći delove određene za pušače. Kada je u pitanju alkohol, ukoliko želite da kupite piće u prodavnici, morate otići u specijalizovane radnje koje prodaju vina i jača alkoholna pića. U običnim supermarketima možete kupiti samo pivo, koje je obično sa nižim procentom alkohola od našeg. Vredno napomenuti da je alkohol u ovoj zemlji prilično skup, što predstavlja meru vlade da smanji neprijatnosti izazvane opijanjem Švedana.	▶ RADNO VREME Stokholm je jedno od onih neobjašnjivih mesta na svetu koja, uprkos svojoj veličini i posebnosti, zatvaraju radnje između 18 i 19h. Ukoliko do tada niste stigli da kupite sve što ste želeli, moraćete da sačekate sledeći dan. Ali zato ne morate da se brinete zbog barova i restorana, koji su otvoreni dovoljno dugo da u njima možete očekivati dobar provod.
---	--	---	--	--

30% površine Stokholma čini voda

vidikovci locirani na vrlo maloj udaljenosti od Gamla Stana te vam do njih nije potreban gradski prevoz. Prva i verovatno najzanimljivija od ovih lokacija je **Katarinin lift** (Katarinahissen) i restoran **Gondola** na vrhu ove čelične konstrukcije. Podignut u drugoj polovini 19. veka, Katarinin lift postavljen je sa idejom da prevozi prolaznike iz **Slusena** (Slussen) do vrha visoravni **Sudermalma** (Södermalm). Slusen, nekadašnja brana koja je omogućavala prelaz iz Sudermalma do Gamla Stana, 1935. godine transformisana je u putnu petlju i most. U međuvremenu je ovo poluostrvo prilagođeno stanovništvu, izgradnjom ulica do vrha naseljene visoravni. Nakon toga, Katarinin lift prerastao je u simbol perioda industrijalizacije i na kraju je pretvoren u restoran-terasu sa jednim od najimpresivnijih pogleda na Gamla Stan. Pored Gondole, **Skupština grada** sa svojom kulom takođe pruža pogled na grad i deo arhipelaga, pri čemu je svakodnevno otvorena za

posetioce. Odličan pogled pruža se i sa visoravni **Sudermalm**, a nimalo ne zaostaju pogledi sa **TV tornja Kaknes** (Kaknästornet) i sa **Skeppsholmskog mosta** (Skeppsholmsbron). Ovaj most morate da pređete u slučaju da želite da posetite **Muzej moderne umetnosti** ili hostel smešten u starom brodu **Af Chapman** (Af Chapman), izgrađenom 1888. godine za potrebe treninga mornarice.

Moderni trendovi dizajn, tolerancija, ekologija

Stokholm, kao i svaki grad koji pretenduje na to da se nalazi visoko na listi globalnih gradova, i te kako drži do modernizacije i praćenja svetskih trendova. Međutim, kada su u pitanju

CRKVA RIDARHOLM PREDSTAVLJA I GROBNICU ŠVEDSKIH KRALJEVA I JEDAN OD SIMBOLA GRADA. NJEN TORANJ MOŽE SE VIDETI SA OKOLNIH OSTRVA. A ČESTO SLUŽI I ZA PANORAMSKO PRIKAZIVANJE STOKHOLMA NA RAZGLEDNICAMA I REPORTAŽAMA

neke sfere ljudskog delanja, Stokholm predstavlja uzor, često nedostižan. Ekologija, dizajn, muzika i tolerancija neke su od sfera u kojima ovaj grad diktira najnovije trendove. Tako je Stokholm poznat kao prestonica tolerancije, imajući u vidu pre svega prava seksualnih manjina i jednu od najposećenijih gej parada u Severnoj Evropi, ali i slobode verskih i etničkih manjina, uključenost osoba sa invaliditetom u društvo i jednake

mogućnosti prilikom zapošljavanja, korišćenja prevoza i prilaza institucijama.

Kada je u pitanju ekologija, Evropska komisija je 2010. godine pokrenula dodelu nagrade za Zelenu prestonicu Evrope i prvi grad koji je poneo ovu titulu je upravo Stokholm. Kako se postaje Zelena prestonica? Nakon godina ulože-

Travel Tips STOKHOLM

KUHINJA

Tradicionalna švedska kuhinja se usled hladnije klime i izlaza na more dosta oslanja na krotlasto povrće poput krompira, zatim različito bobičasto voće, čufte, govedinu i morske plodove. Morate probati gravlax, dimljenog lososa na hrskavom hlebu, začinenog biberom i limunom. Jedno od poznatijih jela je i crayfish, vrsta slatkovodnog ljuskara bliska raku. Još jedno od jela je janssons frestelse, jelo slično španskoj tortilji. Pravi se od krompira, sardela, prezli, luka i slatke pavlake i predstavlja idealno predjelo, pogotovo za ljubitelje intenzivnijih i slanijih jela. I naravno čufte, tipično zimsko jelo, prisutno na svim menijima širom grada.

REKREACIJA

Ako se nadete u Stokholmu, jedna od najzanimljivijih rekreacija u ponudi je svakako letenje balonom koje je dostupno u periodu od aprila do septembra. Pored ovoga, možete uživati u biciklizmu i sportovima na vodi, poput plivanja ili vožnje kajaka i kanua u arhipelagu. Naravno, brzo ćete primećivati koliko jedrenjaka plovi arhipelagom, pa se možete ukrcati i na neki od njih.

ŠOPING

Ukoliko ste ljubitelj suvenira, jedna od glavnih tačaka za vas je Gamla Stan, koji je prepun malih prodavnica sa suvenirima. Najkarakterističniji suvenirni asociraju na vikinšku tradiciju – magneti, figurice, šlemovi, ponuda je beskrajna i drugačija u odnosu na ono što možete naći u zapadnoevropskim gradovima. Takođe, Švedska je poznata po izuzetnom dizajnu. Prodavnice garderobe, nameštaja i sitnih predmeta za kuću nalaze se svuda po centru grada, nemoguće ih je promašiti. Ali treba očekivati jako visoke cene.

ZABAVA

Mogućnosti za izlazak u Stokholmu su gotovo neograničene. Možete naći veliki broj barova i klubova koji su otvoreni različitim danima u toku nedelje, tako da niste ograničeni samo na vikende. Treba očekivati relativno visoke cene pića, u zavisnosti od mesta na koje ste otišli. Tako pivo košta između 5 i 10 eura, dok kokteli staju od 12 eura na više.

RAZNO

Kada se nadete u Stokholmu, ne propustite priliku da posetite CD Šopove, jer ovo je grad koji je u svet poslao neka od najpopularnijih muzičkih imena. Tradicija je počela početkom sedamdesetih godina, osnivanjem benda ABBA i njihovom pobedom na Evroviziji sa pesmom Waterloo. Osamdesetih su usledili Europe, Roxette i Neneh Cherry, gradeći imidž Švedske kao prestonice dobre muzike i najavljujući nove hit bendove koji su na muzičku scenu stupili devedesetih - Ace of Base, The Cardigans i Robyn. Zatim su usledili Alcazar, José González, Peter, Bjorn & John, Fever Ray, The Knife i Mando Diao.

Pogled sa Skepsholmskog mosta
Foto: Dušan Milojević

Lisica beskućnica - Statua Laure Ford
Foto: Dušan Milojević

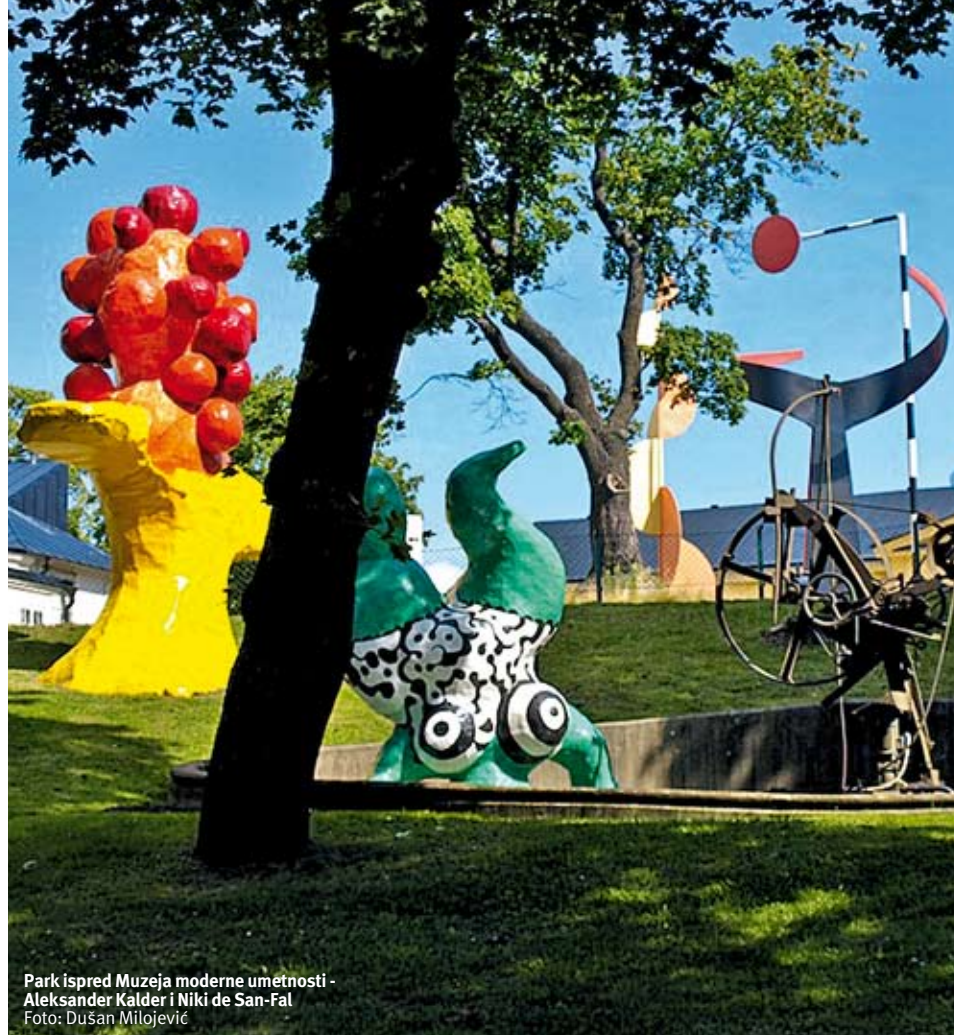
nih u smanjenje proizvodnje ugljen-dioksida, obrazovanja stanovništva, uvođenja reciklaže, proizvodnje energije iz alternativnih izvora, brige o gradnji održive arhitekture i smanjenja utroška energije, kao i najave da će u potpunosti prestati sa korišćenjem fosilnih goriva, Stockholm je dostigao tačku na ekološkoj mapi sveta o kojoj će veliki deo planete još dugo maštati.

Rame uz rame sa ekologijom i zelenom arhitekturom, kreativnost stanovnika ovog grada prenela se i u sferu dizajna, što ovaj grad, zajedno sa Kopenhagenom, čini liderom na sceni primenjenog i modnog dizajna. Poseta radnjama sa modernim nameštajem ili nekom od ekskluzivnijih butikâ uveriće vas u to koliko kreativnosti dolazi iz ovih hladnih krajeva Evrope. Ali naravno, ekskluzivnost švedskog dizajna, koji ujedno pretenduje da bude i ekološki, diktira i njegove visoke cene. U slučaju da želite da proverite i neke jeftinije varijante, IKEA i H&M vas čekaju širom otvorenih vrata! Ova dva izuzetno poznata brenda potekla su iz Švedske, te u skladu sa tim, najveći izbor nude upravo u njenoj prestonici.

Još neke znamenitosti

Govoriti o Stokholmu bez spominjanja dodele Nobelove nagrade je kao govoriti o Parizu i Londonu bez pomena o nedelji mode. Jer, koliko god ova nagrada bila ispolitizovana, ipak u sebi nosi nenadmašnu simboliku u modernom svetu. Tako da, ukoliko se nađete u Stokholmu u toku dodele ove prestižne nagrade koja se održava 10. decembra, vredno pokušati ući u **Grand Hotel** i njegov čuveni **Kadier bar**. U ovom baru, danju okupanom sunčevom svetlošću, čuvenom po koktelima i nezaboravnoj

RAME UZ RAME SA EKOLOGIJOM I ZELENOU ARHITEKTUROM, KREATIVNOST STANOVNIKA OVOG GRADA PRENELA SE I U SFERU DIZAJNA. ŠTO OVAJ GRAD, ZAJEDNO SA KOPENHAGENOM, ČINI LIDEROM NA SCENI PRIMENJENOG I MODNOG DIZAJNA

Park ispred Muzeja moderne umetnosti - Aleksander Kalder i Niki de San-Fal
Foto: Dušan Milojević

hrani, tokom banketa posvećenog dodeli nagrade možete sresti članove kraljevske porodice i muzičke zvezde.

Jedna od najpoznatijih devojčica na svetu takođe dolazi iz Stokholma, pogađate - to je Pipi Duga Čarapa. **Muzej Junibaken** na ostrvu **Diagorden** (Djurgården) posvećen je švedskoj dečjoj literaturi, ali pre svega Astrid Lindgren i njenom najpoznatijem liku Pipi. Obilazak Junibakena, jedne od najposećenijih atrakcija Stokholma, predstavlja vašu kartu za povratak u detinjstvo, kao i

upoznavanje vaše dece sa likom koga se svi rado sećamo iz nekog od mnogobrojnih repriziranja. Sam muzej više podseća na zabavni park zatvorenog tipa u kom vas na samom ulazu čekaju ormarići za stvari u obliku džinovskih knjiga dečjih klasika, poput Knjige o džungli ili Ostrva sa blagom. U muzeju, osim uvida u dečju literaturu nastalu na ovim prostorima, dobijate i mogućnost da posetite najveću knjižaru dečje literature u Švedskoj, a takođe možete da se obučete kao Pipi Duga Čarapa ili se spustite niz prozor njene sobe.

Dakle, u ovaj grad možete da dođete sami, sa partnerom, porodicom ili prijateljima, a mogućnosti će se pred vama svakodnevno otvarati i nuditi uvek drugačije avanture, saznanja i nova lutanja različitim hodnicima istorije. Bilo da se tokom leta vozite brodićem ispod nekog od 50 mostova Stokholma, poželite da se zagrejete uz čašu groga (tradicionalnog kivanog vina) tokom zime, obilazite bezbrojne muzeje i parkove sa gigantskim skulpturama Niki de San-Fal i Aleksandera Kaldera, fotografišete prirodu i arhitekturu ili se možda klizate po zaleđenoj površini jezera bez onih dosadnih ograničenja koja vas očekuju na našim klizalištima, ovaj grad je odličan izbor. ■

Dragana
Dimitrijević
preporučuje:

Tražili ste
odmor iz snova?
Našli ste ga kod:
TUI ReiseCenter

Simina 21, 11000 Beograd
Tel. 011/328 2818, 065/567 1002
Email: info@tui-reisecenter.rs

TUI ReiseCenter

Moja preporuka: Stockholm

"Razgledanje grada najbolje započnite u starom delu grada (Gamla Stan), gde će vam stare kuće i tradicionalna kaldrma preneti živ utisak istorije. Glavne ulice (Osterlanggatan i Vasterlanggatan) su pešačke zone sa raznolikom ponudom butikâ, antikvarnica i drugih interesantnih radnji. Ako ne želite mnogo da pešačite, koristite izuzetno dobro organizovan gradski prevoz iz našeg paketa."

Stockholm paket aranžman Hotel Quality Globe***

noćenje sa doručkom, 5 dana >
avionom iz Beograda
npr. 07. jun - po osobi **471 €**
(opciono paket - Stockholm Card 66 €)

Info STOKHOLM

► geografski položaj

Stokholm je prestonica i najveći grad Švedske. Nalazi se na **jugoistočnoj obali koja izlazi na Baltičko more**, a centralni deo grada sastoji se iz 14 ostrva.

► populacija

U Stokholmu živi oko **850.000 stanovnika**, od čega oko 26% nisu Šveđani.

► kako stići do...

Do prestonice Švedske najbolje je doći **avionom**. Najpovoljnije ćete proći ako putujete Jat-om, koji od Beograda do Stokholma leti četiri puta nedeljno. Cena karte je od 35 eura + 113 eura za takse i dodatke, a vreme poletanja je različito u zavisnosti od dana. Ukoliko, na primer, putujete petkom, iz Beograda ćete krenuti u 14.10h, a avion će u Stokholm sleteti u 16.50h. U slučaju da se odlučite za luku, Wizzair-a vas može koštati svega 30 eura, sa sve taksama.

► dokumenta

Viza vam **neće biti potrebna**, pošto je Švedska potpisnica Šengenskog sporazuma.

► klima

Najbolje vreme za odlazak u Stokholm je leto. Jun, jul i avgust su meseci tokom kojih je ovaj grad najposećeniji i najpriятniji. Temperatura retko prelazi **25 stepeni**, ali u ovim mesecima svakako dostiže svoj vrhunac i grad čini jako prijatnim za duge šetnje, izlaske na otvorenom, kao i leškarenje na okolnim plažama.

► vremenska razlika

Ne postoji vremenska razlika u odnosu na našu zemlju.

Brod-hostel Af Čapman
Foto: Dušan Milojević

► jezik

Zvanični jezik je **švedski**, međutim, engleski će vam biti i više nego dovoljan da se sporazumete sa lokalnim stanovništvom. Možete se iznenaditi kada otkrijete da bilo da pitate dete od sedam godina ili osobu stariju od 70, svako će biti u stanju da vas usmeri u željenom pravcu.

► medicinske norme

Nikakve pripreme prilikom napuštanja naše zemlje nisu potrebne. U slučaju

potrebe, apoteke su dostupne na svakom koraku.

► novac

Zvanična valuta je **švedska kruna**. Za jednu krunu možete dobiti nešto više od 11 dinara.

► struja

Ukoliko sa sobom nosite električne aparate ne morate brinuti zbog adaptera, pošto koristimo istu voltažu kao i Šveđani.

► smeštaj

Stokholm je jedan od najskupljih gradova na svetu. Usled toga, smeštaj po hotelima je često jako skup i cene variraju u zavisnosti od komfora koji sebi želite priuštiti. Na raspolaganju su vam neki od **najprestižnijih međunarodnih lanaca** hotela, poput Hilton-a i Hyatt-a, ali ukoliko putujete na niskom budžetu, Stokholm ima i veliki broj hostela i jeftinih hotela. Među sve popularnijim jeftinim hotelima su brodovi, čije su kabine preuređene u minijaturne sobe, gde kabinu za dvoje možete dobiti za oko 50 eura.
www.visitstockholm.com/en/stay
www.110apartments.com/search/sweden/stockholm
www.cheapaccommodation.com/Stokholm
www.hostels.com/stockholm/sweden

► informacije

Sve potrebne informacije možete dobiti na sledećim sajtovima: www.visitstockholm.com/en, www.lonelyplanet.com/sweden/stockholm, www.timesonline.co.uk/tol/travel/holiday_type/breaks/article6970834.ece, www.stockholmcityguide.com/

► telefoniranje i internet

Ukoliko **zovete nekoga u Stokholmu**, pozivni broj za Švedsku je 00 46, dok je za Stokholm potrebno dodati i 8. Cena minuta razgovora iznosi 24,1 dinar. Ako **iz Stokholma pozivate Srbiju** okrenućete 00, 381 za Srbiju, pozivni broj grada, a zatim broj pretplatnika. Ukoliko se odlučite za kupovinu SIM kartice, što je verovatno najjeftinija opcija, na raspolaganju ćete imati više mobilnih operatera sa svojom ponudom i različitim paketima. Hotspots, mesta sa besplatnim Internetom, su svuda - barovi i restorani su najbolja opcija ukoliko imate laptop ili telefon sa wireless-om, ali postoji i veliki broj Internet kafea.

► kako se kretati

Na raspolaganju imate gradski **metro** koji je najpogodnije sredstvo prevoza između udaljenijih delova grada. Ukoliko se odlučite da iznajmite **automobil**, pravila su ista kao i u ostatku kontinentalne Evrope, tako da nije teško snaći se.

